

Plurilingvismus z hlediska školního vzdělávání: K otázkám výukového jazyka na španělských základních školách*

Dana Kratochvílová (Praha)

PLURILINGUALISM FROM THE PERSPECTIVE OF SCHOOL EDUCATION: PROBLEMS RELATED TO THE CHOICE OF EDUCATIONAL LANGUAGE AT SPANISH PRIMARY SCHOOLS

The paper addresses problems related to the choice of educational language in Spain. We briefly present the current sociolinguistic situation in the Basque Country, Galicia and Catalonia and the possibilities of educational language choice in these autonomous communities. Based on data provided by the city halls of Bilbao, Vigo and Barcelona, we analyse the language models actually available at both state and (semi)private primary schools in these cities. We also take into account practical elements such as the distance of a school from the family's residence. Our research reveals that each of the autonomous communities analysed addresses the choice of educational language in a different way and that a theoretical availability of different language models does not necessarily mean that the chosen model will be accessible in a state school close to the child's home. The analysis aims to present questions related to the choice of educational language in a plurilingual state as part of a complex problem which is related not only to linguistic identity but also to general topics of multilingual education and its suitability for all children.

KEYWORDS

plurilingvismus; primary school; educational language; Basque; Galician; Catalan

KLÍČOVÁ SLOVA

plurilingvismus; základní škola; jazyk výuky; baskičtina; galicijština; katalánština

DOI

<https://doi.org/10.14712/23366591.2020.1.4>

0. ÚVOD

Je všeobecně známo, že Španělsko je plurilingvním státem, v němž spolu koexistují čtyři oficiální jazyky: španělština, katalánština, baskičtina a galicijština.¹ Společenský status minoritních jazyků, tj. katalánštiny, baskičtiny a galicijštiny,² je přitom

* Tato práce vznikla za podpory projektu Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě reg. č.: CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000734 financovaného z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Podpořena byla rovněž projektem Univerzity Karlovy Progres Q10, *Jazyk v proměnách času, místa, kultury*.

1 V oblasti Val d'Aran má status úředního jazyka i varianta okcitanštiny nazývaná aranésština.

2 Pro odlišení španělštiny od ostatních úředních jazyků Španělského království budeme pro

značně odlišný, stejně tak je odlišná i míra pasivního porozumění těmto jazykům ze strany rodilých mluvčích španělštiny. Komplikovaná jazyková situace ve Španělském království nabízí řadu námětů pro sociolingvisticky orientované analýzy a je v současné době široce zkoumána. Tento článek se zaměří primárně na problematiku výukového jazyka na základních školách, které chápeme jako instituce zajišťující předávání standardizované podoby jazyka nové generaci. Vycházíme z předpokladu, že vstup na základní školu je velkým zlomem v životě dítěte i celé rodiny, přičemž volba, zda nebo do jaké míry bude dítě vzděláváno v jazyce, který je používán i v rodině (ať už se jedná o jazyk minoritní nebo majoritní), případně do jaké míry bude v tomto období využito příležitosti naučit dítě skrze školní docházku imerzním postupem jazyk nový, je zásadním rozhodnutím. S ohledem na věk dětí nastupujících do základní školy a na jejich rodinné zázemí může být pak tato volba ovlivněna i řadou dalších faktorů, jako je například vzdálenost školy od místa bydliště, přítomnost nebo absence náboženského elementu ve výuce i finanční náročnost zvoleného typu vzdělání.

Cílem tohoto článku je představit problematiku vzdělávání v plurilingvním státě v širší perspektivě zohledňující faktory popsané výše a poukázat na komplexnost dané problematiky. Článek je organizován následujícím způsobem: v oddíle 1 jsou velmi stručně představeny tři španělské minoritní jazyky a počty jejich mluvčích; v oddíle 2 popisujeme španělský vzdělávací systém a problematiku jazyka výuky v autonomních společenstvích, kde španělština koexistuje s dalším oficiálním jazykem; oddíl 3 je věnován třem případovým studiím (data z období duben — září 2019), které analyzují reálnou nabídku jazyků výuky na španělských základních školách, jejich dostupnost z hlediska vzdálenosti od místa bydliště i toho, zda jsou zcela zdarma, nebo je třeba v nich za docházku platit; oddíl 4 nabízí shrnutí a podněty pro budoucí zkoumání.

1. MINORITNÍ JAZYKY VE ŠPANĚLSKU

1.1 BASKIČTINA

Na území Španělska se s baskičtinou primárně setkáme v autonomním společenství Baskicko a také v sousedním společenství Navarra. Naše zkoumání se zaměřuje na první jmenovanou oblast, kde je baskičtina výrazně rozšířenější.

Podle údajů Baskického statistického institutu (Euskal Estatistika Erakundea — EUSTAT) udávalo v r. 2011 36,4 % obyvatel Baskicka starších pěti let aktivní bilingvní kompetenci španělština — baskičtina (cca 748 000 obyvatel), 19,3 % obyvatel udávalo bilingvismus pasivní (necelých 397 000 obyvatel) (EUSTAT, 2015). Baskičtina jako jediný z oficiálních jazyků Španělského království není jazykem románským ani indoevropským, z toho důvodu je míra pasivního porozumění baskičtině ze strany mluvčích španělštiny velmi malá až nulová (srov. Mrva, 2017). Právě naprostá nesrozumitelnost baskičtiny pro mluvčí jiných jazyků Pyrenejského poloostrova i fakt, že

zjednodušení užívat termínů *majoritní jazyk* (šp) a *minoritní jazyk* (ba, ga, ka), jakkoli jsme si vědomi toho, že termín *minoritní* je zejména v souvislosti s katalánštinou poměrně problematický.

neexistují monolingvní mluvčí tohoto jazyka, znesnadňuje jednoznačnou klasifikaci jazykové situace v Baskicku ze sociolingvistického hlediska. Přestože v teoretické rovině by bylo možno mluvit o institucionálním bilingvismu, kdy mají španělština i baskičtina stejný společenský status, v praxi převažuje používání španělštiny. Podle dat EUSTATu užívalo baskičtinu v práci nebo při jednání na úřadech v r. 2016 20–25 % obyvatel Baskicka, z hlediska vývoje od r. 1991 nicméně toto procento stále narůstá (EUSTAT, 2017). Pro podrobnou analýzu se užívání baskičtiny v každodenním životě, srov. Cenoz — Perales (2001).

1.2 GALICIJŠTINA

Podle údajů Galicijského statistického institutu (Instituto Galego de Estadística) v r. 2013 udávalo cca 57 % obyvatel Galicie starších pěti let velmi dobrou znalost galicijštiny, necelých 30 % obyvatel pak udávalo znalost dobrou (IGE, 2014a). Pouze necelých 52 % obyvatel však uvedlo, že v běžném životě používá vždy nebo převážně galicijštinu (IGE, 2014a). Celkový počet obyvatel Galicie, kteří galicijštinu ovládají velmi dobře nebo dobře, byl pak podle IGE v r. 2013 přibližně 2 241 000 (IGE, 2014b).

Z hlediska společenské prestiže je vztah španělština — galicijština na území Galicie možné označit jako diglosii, kde španělština plní úlohu jazyka A, zatímco galicijština, byť je intenzivně institucionálně podporována, je jazykem užívaným spíše v rurálních oblastech (srov. k tomu Picková, 2014). Jak vyplývá z průzkumu provedeného Mrvou (2017), galicijština je z minoritních jazyků užívaných na území Pyrenejského poloostrova tím, který je nejsnáze pasivně srozumitelný mluvčím španělštiny (zejména v písemné podobě je vzájemná srozumitelnost galicijštiny a španělštiny rámcově srovnatelná se srozumitelností slovenštiny a češtiny).

1.3 KATALÁNŠTINA

Ze všech minoritních jazyků Španělského království se katalánština těší nejvyšší prestiži a má také nejvyšší počet aktivních uživatelů. Vedle Katalánska se s dialekty katalánštiny setkáme také ve Valencijském společenství a na Baleárách, naše zkoumání se však opět soustředí pouze na Katalánsko, kde je tento jazyk nejrozšířenější. Podle dat Katalánského statistického institutu (Institut d'Estadística de Catalunya — IDESCAT) hovořilo v r. 2018 katalánsky 81,2 % obyvatel Katalánska (cca 5 187 000 obyvatel), porozumění katalánštině uvádělo 94,4 % obyvatel (přibližně 6 028 000 osob). Aktivní znalost katalánštiny přitom podle statistik zaznamenává setrvalý vzestup (v r. 2008 ji udávalo jen 78,3 % obyvatel Katalánska) (IDESCAT, 2019a).

Jakožto románský jazyk je katalánština na rozdíl od baskičtiny pro mluvčí španělštiny relativně srozumitelná (lépe v písemném než mluveném projevu), nicméně míra pasivního porozumění je nižší než v případě galicijštiny (srov. Mrva, 2017). V hrubých rysech bychom vzájemnou blízkost španělštiny a katalánštiny mohli přirovnat k dvojici čeština — polština.

Při analýze užívání katalánštiny ve veřejném životě je třeba brát v úvahu politický rozměr a současné snahy o osamostatnění Katalánska, v jejichž rámci slouží katalánština jako jeden z hlavních nástrojů pro vymezení katalánské identity. Katalánština

podle aktuálních statistických údajů v úředním styku převládá, případně je její užívání srovnatelné se španělštinou. Katalánštinu nebo převážně katalánštinu užívalo podle dat IDESCATu v r. 2018 zejména v úředním styku s lokální administrativou 47,5 % Katalánců, v úředním styku s Generalitat de Catalunya to bylo 45,8 % obyvatel Katalánska (španělštinu nebo převážně španělštinu používá v těchto případech 36,1, respektive 33,1 % obyvatel Katalánska) (IDECAT, 2019b).

2. VÝUKOVÉ JAZYKY NA ŠPANĚLSKÝCH ŠKOLÁCH

2.1 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM VE ŠPANĚLSKU

Španělský vzdělávací systém je v mnoha směrech podobný systému českému. Jeho prvním stupněm je tzv. *educación infantil*, která by odpovídala českému předškolnímu vzdělávání. Tento stupeň je určen pro děti do šesti let věku a není povinný. Povinné vzdělávání je rozděleno do dvou stupňů: *educación primaria* (6–12 let, přibližně odpovídá českému prvnímu stupni) a *educación secundaria obligatoria* (12–16 let, rámcově odpovídá českému druhému stupni, běžně se užívá zkratky *ESO*). Stupně následující po dokončení *ESO* jsou tzv. *bachillerato* nebo *formación profesional*, které přibližně odpovídají našemu středoškolskému vzdělávání na středních odborných školách, gymnáziích a odborných učilištích a nejsou povinné. Finálním stupněm vzdělávání je vzdělávání univerzitní, které je opět obdobně jako v České republice rozděleno na tzv. *grado* (přibližně odpovídající českému bakalářskému studiu), *máster* (přibližně odpovídající českému navazujícímu magisterskému studiu) a *doctorado* (obdoba českého doktorského studia). Ve zvláštním režimu fungují ještě školy umělecké, sportovní a jazykové.

V rámci *educación primaria*, která je primárním cílem našeho zkoumání, mají rodiče z hlediska administrativy a financování instituce na výběr ze tří možností. Existují základní školy veřejné (*centros públicos*), které jsou zcela zdarma, ale obdobně jako v České republice mají při přijetí přednost děti z příslušné spádové oblasti. Na opačném pólu jsou školy soukromé (*centros privados*), kde je za docházku dítěte nutné platit. Často se jedná o školy alternativní nebo mezinárodní, které nabízejí výuku v angličtině nebo jiných jazycích. Na půli cesty mezi školami veřejnými a soukromými jsou školy označované jako *centros concertados*, které je možné označit za polosoukromé. Tyto jsou částečně financovány z veřejných peněz, částečně z příspěvků rodičů. Také tyto školy často nabízejí alternativní vzdělávání nebo částečnou výuku v angličtině, ve většině případů se nicméně zároveň jedná o školy církevní.

2.2 TYPY MULTILINGVISMU U ŠPANĚLSKÝCH DĚTÍ

Z hlediska klasifikace bilingvních prostředí, již představuje Deumert (2011),³ se můžeme u španělských dětí vyrůstajících v autonomních společenstvích setkat s dvěma oficiálními jazyky setkat zejména s těmito typy multilingvismu:

3 Typologie navazuje na klasifikaci, již sestavila Romaine (1995).

- Typ 1 (dva domácí jazyky), kdy každý z rodičů mluví na dítě jiným jazykem, přičemž jeden z těchto jazyků je jazykem dominantním. S tímto typem bilingvismu se můžeme setkat zejména v případech, kdy jeden z rodičů je mluvčím minoritního jazyka, zatímco druhý z rodičů pochází z jiné oblasti Španělska, na dítě hovoří španělsky a minoritní jazyk ovládá pouze jako L2 nebo pasivně.
- Typ 2 (non-dominantní domácí jazyk I), kdy rodiče mluví na dítě jazykem minoritním, zatímco v prostředí mimo rodinu je dítě vystavováno jazyku majoritnímu. S tímto typem bilingvismu se můžeme setkat např. v galicijské rodině, která mluví s dítětem galicijsky, zatímco v běžném životě se dítě běžně setkává se španělštinou.
- Typ 3 (non-dominantní domácí jazyk II), kdy se dítě v rodině i v blízkém okolí setkává pouze s non-dominantním jazykem, zatímco jazyk majoritní se naučí až ve škole. Patrně méně častá situace, s níž by bylo možné se setkat např. v rurálních oblastech Galicie. Z opačné perspektivy může nicméně podobná situace nastat v Katalánsku v přistěhovalecké komunitě, kde je dítě v kontaktu pouze s rodným jazykem rodičů a se španělštinou, zatímco katalánštinu si osvojí až ve škole.
- Typ 6 (language mixing a code-switching), kdy oba rodiče hovoří dvěma jazyky a dítě je od malička oběma těmito jazykům vystavováno. Toto je patrně nejčastější typ bilingvismu v Baskicku.

Z hlediska školního vzdělávání se tedy můžeme ve Španělsku setkat s tzv. *BFLA children*, tj. dětmi, které byly v kontaktu se dvěma jazyky od narození nebo v prvních letech života (BFLA = Bilingual First Language Acquisition), i s dětmi spadajícími do skupiny *ESLA*, které přicházejí do styku s druhým jazykem později (ESLA = Early Second Language Acquisition) (srov. De Houwer, 1990, a Serratrice, 2018).

Je zřejmé, že koexistence čtyř oficiálních jazyků na území jednoho státu přináší zásadní výzvu pro organizaci veřejného života, státní správy i školní a univerzitní výuky. Z hlediska výukového jazyka na základních školách nabízí srovnání Baskicka, Galicie a Katalánska tři zcela odlišné přístupy k otázkám, jak v bilingvním prostředí zajistit výborné zvládnutí španělštiny jakožto majoritního jazyka užívaného v celém Španělsku, a to i ze strany dětí, které doma s rodiči mluví baskicky, galicijsky nebo katalánsky, jak zároveň zajistit životaschopnost standardizované varianty jazyka minoritního a do jaké míry trvat na tom, aby tento jazyk ovládaly i děti, které z domácího prostředí znají pouze španělštinu (případně jiný jazyk u imigrantů ze zahraničí). Tyto přístupy jsou pro každé autonomní společenství podrobně popsány v oddílu 3. Vedle míry přítomnosti španělštiny a minoritního jazyka se jeví jako podstatná i otázka výuky angličtiny, a to jak z perspektivy její nesporné důležitosti v dnešním světě, tak z hlediska toho, zda si rodiče přejí, aby jejich dítě bylo případně vzděláváno hned ve třech jazycích (španělština, minoritní jazyk a angličtina). K možným negativním dopadům vícejazyčného vzdělávání srov. např. Stavans — Hoffmann (2015, s. 234–235).

3. PŘÍPADOVÉ STUDIE

3.1 BASKICKO A BILBAO

3.1.1 ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE

Baskicko je sedmým nejlidnatějším autonomním společenstvím ve Španělsku (po Andalusii, Katalánsku, Madridském autonomním společenství, Valencii, Galicii a Kastilii a Leónu). V roce 2018 jeho populace činila 2 170 000 obyvatel (INE, 2019a). V první polovině roku 2018 bylo toto autonomní společenství jedním z osmi, která zaznamenala nárůst počtu obyvatel nejen díky příchozím ze zahraničí, ale i díky interní migraci v rámci Španělska (INE, 2019b). Bilbao je nejlidnatějším městem Baskicka, v roce 2018 činila jeho populace 345 821 obyvatel (INE, 2019c).

3.1.2 JAZYK VÝUKY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V BASKICKU

V autonomním společenství Baskicko nabízejí školy veřejné i tzv. *concertados* tři jazykové modely označované písmeny A, B, D.⁴ Školy vyučující podle modelu A mají jako výukový jazyk španělštinu, baskičtina je vyučována pouze v rámci samostatného předmětu. Model B odpovídá bilingvnímu výukovému systému, kdy je část předmětů vyučována ve španělštině a část v baskičtině. Model D je opakem modelu A, tj. všechny předměty jsou vyučovány v baskičtině, španělština je samostatným předmětem (pro podrobný popis srov. Huguet, 2007, a Cenoz, 2009). Ve školním roce 2016/17 studovalo na základních školách 4,4 % dětí v modelu A, 22,3 % v bilingvním modelu B a téměř tři čtvrtiny dětí (73,4 %) docházely do škol vyučujících v modelu D (S. G. de Estadística y Estudios del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2019).

3.1.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLY V BILBAU

Web radnice v Bilbao (www.bilbao.eus) nabízí seznam škol seřazený podle jednotlivých distriktů města, u každé školy v distriktu je uvedeno, který jazykový model nabízí. Informace na webu jsou ve španělštině, baskičtině, angličtině, francouzštině, čínštině, arabštině a rumunštině. Pro každý distrikt existuje přehledný leták ve formátu PDF, který obsahuje i legendu se stručným popisem toho, co jsou jazykové modely A, B a D. Letáky obsahují informace jak o veřejných základních školách (tj. *público*), tak o polosoukromých zařízeních (typu *concertado*), zcela soukromá zařízení jejich součástí nejsou. Radnice proklamuje: „Ofrecer la mejor acogida posible a las familias recién llegadas a Bilbao y facilitar su integración y la de sus hijos e hijas en la Villa es el principal objetivo de la última iniciativa del Ayuntamiento de Bilbao que, bajo el título ‘La Educación en Bilbao, distrito a distrito’, ha reunido información concisa, clara y comprensible sobre el sistema educativo en el País Vasco“⁵ (Bilbao Udala, 2019).

4 Písmeno C není součástí baskické abecedy.

5 „Přijmout co nejlépe rodiny, které se nedávno přistěhovaly do Bilbao, a usnadnit integraci jejich i jejich dětí v našem městě je hlavním cílem nové iniciativy Radnice Bilbao, která

3.1.4 VYHLEDÁVÁNÍ

Při vyhledávání základních škol v rámci Bilbao jsme se zaměřili na distrikt 6 Abando, který se nachází v centru města. Za střed našeho vyhledávání jsme zvolili náměstí Federica Moyúy. Seznam veřejných i polosoukromých škol jsme čerpali z webu radnice v Bilbao. Vyhledávali jsme pět veřejných škol a pět škol typu *concertado*. V daném distriktu se nicméně nacházely jen tři veřejné školy, vyhledali jsme tedy ještě dvě další školy v jiných distriktech, které byly geograficky nejbližší od náměstí Federica Moyúy, informace o jejich vzdálenosti jsme čerpali z webu scholarum.es. Této domény jsme využili i pro hledání soukromých škol, kritériem byla vzdálenost do 30 kilometrů od náměstí Federica Moyúy. Následně jsme vyhledali oficiální webové stránky takto nalezených škol a zaměřili se na to, jaký jazykový model nabízejí, ale i na to, jaké má web jazykové mutace a zda je do výuky výrazněji zapojována také angličtina. Zajímalo nás také, zda školy na svých stránkách věnují výraznější pozornost právě jazyku výuky a nabízejí například dokumenty popisující, v jakých jazycích jsou vyučovány konkrétní předměty, či to, zda se poměr přítomnosti španělštiny a baskičtiny (případně i angličtiny) nějak mění v závislosti na ročníku. Výsledky vyhledávání zachycuje Tabulka 1.

Název školy	Jazyk webových stránek			Jazykový model	Podrobnější popis jazyků ve výuce	Zdůraznění role angličtiny ⁶
	ba	šp	jiný			
Veřejné školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ <i>público</i>)						
Indautxuko eskola	✓	částečně ⁷	x	D	x	x
Juan Manuel Sánchez Marcos	✓	✓	x	D	x	✓
Cervantes	✓	✓	x	A, D	✓	✓
Viuda de Epalza	✓	částečně ⁸	x	D	x	x
Maestra Isabel Gallego	✓	✓	x	D	x	x
Polosoukromé školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ <i>concertado</i>)						
Nuestra Señora de Begoña	✓	✓	x	B, D	✓	x
Ikasbide	✓	✓	x	B	✓	✓
Calasancio	✓	✓	x	A, B	✓	✓

pod titulem „Vzdělávání v Bilbao, distrikt za distriktem“ shromáždila stručné, jasné a srozumitelné informace o vzdělávacím systému v Baskicku“. Překlad autorky.

6 Zdůrazněním role angličtiny je míněna její rozšířená výuka přímo směřující k výuce některých předmětů v tomto jazyce ve vyšších třídách, případně specifické aktivity vedené v angličtině, které tvoří součást výuky.

7 Web nemá jazykovou mutaci, ale většina informací je přeložena do španělštiny.

8 Web nemá jazykovou mutaci, ale většina informací je přeložena do španělštiny.

Název školy	Jazyk webových stránek			Jazykový model	Podrobnější popis jazyků ve výuce	Zdůraznění role angličtiny
	ba	šp	jiný			
Nuestra Señora del Carmen	částečně ⁹	✓	x	B	✓	✓
Nuestra Señora del Pilar	✓	✓	x	B, D	✓	✓
Soukromé školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ <i>privado</i>)						
Lycée Français de Bilbao	x	✓	fr	Výuka podle francouzského modelu, žádná zmínka o baskičtině.		
St. George English School	x	✓	an	Bilingvní španělsko-anglická škola, dalším jazykem je francouzština, žádná zmínka o baskičtině.		

TABULKA 1. Jazykové modely na základních školách v Bilbao v blízkosti distriktu 6 (Abando).

3.1.5 ANALÝZA

Jak vyplývá z Tabulky 1, reálné možnosti výběru jazykového modelu (bereme-li v úvahu relativní blízkost základní školy místu bydliště, případně pracovišti jednoho z rodičů) jsou ve skutečnosti poměrně omezené. Žádná z pěti veřejných škol, které se nacházejí v relativní blízkosti centra, nenabízí bilingvní model výuky (B) a pouze jedna z nich nabízí výuku v modelu A. Bilingvní model ve zkoumané oblasti nabízejí pouze školy typu *concertado*, přičemž ve všech případech se jedná o školy křesťanské, jejichž zaměření může být v rozporu s vyznáním rodičů. Soukromé základní školy v relativní blízkosti jsou pouze dvě, přičemž v obou případech se jedná o bilingvní instituce vyučující podle anglického nebo francouzského kurikula, baskičtina na jejich webech není zmiňována.

Omezená možnost volby modelu, kde je baskičtina pouze samostatným předmětem, ale nikoli jazykem výuky, vyplývá i ze srovnání provedeného v rámci celého Bilbao, při němž jsme vycházeli z informací webu radnice, který nabízí seznam celkem 62 škol poskytujících základní vzdělání, přičemž některé z nich nabízejí současně dva jazykové modely. Tabulka 2 shrnuje kompletní nabídku jazykových modelů u základních škol v Bilbao, školy nabízející výběr mezi dvěma jazykovými modely jsou započítány dvakrát (pro každý model zvlášť).

Z Tabulky 2 vyplývá, že teoretická možnost volby mezi jednotlivými jazykovými modely je ve skutečnosti silně ovlivněna dvěma faktory. Prvním je velmi malá nabídka jazykového modelu A, kde je hlavním jazykem výuky španělština. Tento typ výuky nabízí v celém Bilbao jen 6 základních škol (z toho 2 polosoukromé). Druhým faktorem je pak nevyváženost nabídky jazykových modelů u veřejných a polosoukromých škol. Zatímco školy typu *público* primárně nabízejí jazykový model D, u škol typu *concertado* (ve všech analyzovaných případech se jednalo o školy křesťanské) převažuje bilingvní model B.

⁹ Web nemá jazykovou mutaci, ale část informací je přeložena do baskičtiny.

Jazykový model	Veřejné (<i>público</i>)	Polosoukromé (<i>concertado</i>)	Celkem
A	4 (10 %)	2 (6 %)	6 (8 %)
B	5 (13 %)	22 (62 %)	27 (36 %)
D	30 (77 %)	10 (29 %)	40 (54 %)
X¹⁰	0	1 (3 %)	1 (1 %)
Celkem	39	35	74

TABULKA 2. Jazykové modely na základních školách v Bilbao (školy nabízející dva modely započítány pro každý model zvlášť).

3.2 GALICIE A VIGO

3.2.1 ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE

Galicie je pátým nejlidnatějším autonomním společenstvím, jehož populace v r. 2018 činila 2 700 000 obyvatel (INE, 2019a). Na rozdíl od Baskicka zaznamenalo toto autonomní společenství v první polovině roku 2018 pokles počtu obyvatel (pátý nejvyšší z celého Španělska po Ceutě, Kastílii a Leónu, Asturii a Extremaduře) (INE, 2019b). Vigo je nejlidnatějším městem Galicie a v roce 2018 jeho populace činila 293 642 obyvatel (INE, 2019c).

3.2.2 JAZYK VÝUKY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V GALICII

Podle *DECRETO 79/2010, de 20 de mayo, para el plurilingüismo en la enseñanza no universitaria de Galicia*¹¹ je na základních školách v autonomním společenství Galicie nabízen jediný jazykový model vzdělávání, který odpovídá modelu bilingvnímu, kde je zajišťována maximální možná rovnováha mezi počtem hodin vyučovaných ve španělštině a v galicijštině. Pro základní školy je pevně stanoveno, že v galicijštině bude vyučován předmět *Conocimiento del medio natural, social y cultural*,¹² ve španělštině se vyučuje matematika. Jazyk ostatních předmětů si volí každá škola sama, ovšem při zajištění stejného procenta hodin týdně v galicijštině a španělštině (srov. Xunta de Galicia, 2010). Na rozdíl od Baskicka, kde se žákům nabízí poměrně široká možnost vzdělávání v baskičtině, v Galicii tedy neexistuje žádná možnost výuky primárně v galicijštině.

3.2.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLY VE VIGU

Oficiální informace o nabídce základních škol ve Vigu je možné nalézt na portálu <http://escolas.vigo.org>, který je zřizovaný radnicí Viga. Tento web je pouze v galicijštině a nabízí poměrně přehledné vyhledávání škol podle věku žáků, pro které jsou

¹⁰ Model zcela bez přítomnosti baskičtiny.

¹¹ *DEKRET 79/2010, z 20. května, pro plurilingvismus v neuniverzitní výuce v Galicii*. Překlad autorky.

¹² Doslovný překlad by byl *Znalost přírodního, sociálního a kulturního prostředí*. Jedná se o interdisciplinární předmět, jemuž by se v českém prostředí nejvíce blížila prvouka.

určeny, a podle toho, zda se jedná o školy veřejné, nebo o typ *concertado* (soukromé školy web neregistruje). Krom zobrazení seznamu škol je možné i jejich vyhledávání podle jednotlivých zón, do nichž je Vigo rozděleno. Web obsahuje základní informace o všech školách, jejich fotografie i odkaz na webové stránky (v tomto směru je množství nabízených informací rozsáhlejší než v případě webu radnice v Bilbao), také tyto informace jsou však pouze v galicijštině.

3.2.4 VYHLEDÁVÁNÍ

Vyhledávání jsme omezili na zónu 8, která představuje historické centrum Viga. Za střed vyhledávání byla zvolena ulice O Berbés. Vyhledávali jsme 5 základních škol typu *público* a 5 základních škol typu *concertado* v této oblasti, přičemž jsme se zaměřili především na to, jaké jazykové mutace nabízí jejich webové stránky a zda jsou na nich uvedeny i podrobnější informace například o tom, jaké předměty jsou vyučovány španělsky a galicijsky, případně jakou roli hraje v rámci již tak vícejazyčného základního vzdělávání výuka angličtiny. Pro získání informací o soukromých základních školách jsme opět využili portál scholarum.es, přičemž jsme vyhledali všechna soukromá zařízení, která nabízejí výuku pro děti od šesti let a nacházejí se do 30 kilometrů od ulice O Berbés. Výsledky vyhledávání zachycuje Tabulka 3.

3.2.5 ANALÝZA

Srovnání základních škol v Bilbao a Vigu přináší několik evidentních rozdílů. Absence alespoň teoretické volby hlavního jazyka vzdělávání, která v případě Galicie vychází z výše zmíněného *Dekretu 79/2010*, se odráží i v důrazu, který je u veřejných a polosoukromých základních škol kladen právě na problematiku výuky jazyka a její objasnění rodičům žáků. Ani jedna z veřejných základních škol, jež byly součástí výzkumu, neposkytovala na svém webu například podrobnější informace o tom, v jakých jazycích jsou vyučovány jednotlivé předměty, případně zda nabízí speciální podporu žákům, kteří z rodinného prostředí neznají galicijštinu. Na rozdíl od veřejných základních škol analyzovaných pro oblast Bilbao ty ve Vigu ani v jednom případě nezmiňovaly na svých webových stránkách, jakou roli hraje v jejich bilingvním španělsko-galicijském systému angličtina. Ani jeden z analyzovaných webů veřejných základních škol pak neobsahoval španělskou jazykovou mutaci, byť to může být do značné míry dáno předpokladem, že zejména v písemné podobě bude galicijština (na rozdíl od baskičtiny) mluvčím španělštiny srozumitelná bez větších problémů.

Prakticky opačná situace je pak u polosoukromých škol typu *concertado*, které až na jedinou výjimku nenabízely informace v galicijštině a ve dvou případech nabízely i trilingvní výuku se zapojením angličtiny. Až na jeden případ se však opět jednalo o školy církevní. Obdobně jako v případě soukromých základních škol v blízkosti Bilbao ani v případě Viga nenacházíme žádné zařízení tohoto typu, které by poskytovalo výuku monolingvní (tj. pouze ve španělštině), ale také žádnou soukromou školu, která by výrazněji podporovala výuku galicijštiny.

Název školy	Jazyk webových stránek			Podrobnější popis jazyků ve výuce	Zdůraznění role angličtiny
	ga	šp	jiný		
Veřejné školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ público)					
Ramón i Cajal	✓	x	x	x	x
Doutor Fleming	✓	x	x	x	x
Altamar	✓	x	x	x	x
Mestres Goldar	✓	x	x	x	x
Canicouva-Pereiró	✓	x	x	x	x
Polosoukromé školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ concertado)					
María Inmaculada	✓	x	x	✓	✓
Labor	x	✓	x	x	x
El Castro	x	✓	x	x	x
El Barreiro	x	✓	x	x	✓
Miralba	x	✓	x	V dubnu 2019 byly webové stránky v rekonstrukci a obsahovaly jen základní kontaktní informace.	
Soukromé školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ privado)					
SEK International School	x	✓	an	55 % výuky ve španělštině a 45 % v angličtině, třetím jazykem je francouzština, galicijština není zmíněna.	
Centro Privado Los Sauces	x	✓	an	50 % výuky ve španělštině, 50 % v angličtině, dalšími jazyky jsou francouzština nebo němčina, galicijština není zmíněna.	
Colegio Marcote Cemar International School	x	✓	x	Důraz na výuku angličtiny a francouzštiny a jejich zapojování do výuky i mimo hodiny samotného jazyka, galicijština zmíněna není.	

TABULKA 3. Jazyková nabídka základních škol ve Vigu v blízkosti zóny 8.

3.3 KATALÁNSKO A BARCELONA

3.3.1 ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE

Katalánsko je druhým nejlidnatějším autonomním společenstvím ve Španělsku, jež mělo v r. 2018 necelých 7 490 000 obyvatel (INE, 2019a). V první polovině roku 2018 zaznamenalo Katalánsko čtvrtý nejvyšší nárůst počtu obyvatel (po Baleárských ostrovech, Madridu a Kanárských ostrovech), tento nárůst byl nicméně dán primárně imigrací ze zahraničí, zatímco v rámci vnitřní migrace bylo migrační saldo Katalánska negativní, tj. více Španělů ho opustilo, než do něj přišlo (INE, 2019b). Barcelona je hlavním a také nejlidnatějším městem Katalánska, přičemž v r. 2018 čítala 1 620 343 obyvatel (INE, 2019c).

3.3.2 JAZYK VÝUKY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V BARCELONĚ

V r. 2009 vstoupil v platnost *Zákon o katalánském vzdělávání (Llei d'educació de Catalunya)*, který stanovuje, že „[e]l català, com a llengua pròpia de Catalunya, és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu“¹³ (Generalitat de Catalunya, 2009). V praxi tedy dnes realizují veřejné i polosoukromé základní školy v Katalánsku imerzní jazykový plán, jehož cílem je, aby všechny děti, které je navštěvují, ovládly katalánštinu. V souladu s *Plánem pro jazyk a sociální kohezi (Pla per a la Llengua i la Cohesió Social)*, užívá se zkratky LIC), který vydala v r. 2004 katalánská vláda a jehož cílem má být „potenciar i consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana en un marc plurilingüe“¹⁴ (Generalitat de Barcelona, 2004), nabízejí základní školy tzv. *aulas d'acollida* (přibližný překlad by mohl být *přijímací* či *překlenovací třídy*), jež mají dětem, které to potřebují, pomoci s jazykovou i kulturní adaptací. V oficiálních dokumentech vydávaných Generalitat de Catalunya (srov. Generalitat de Catalunya, 2015; 2018) jsou nicméně tyto třídy prezentovány v souvislosti s žáky cizích národností, nikoli s dětmi původem ze Španělského království, které však z domácího prostředí neznají katalánštinu.

3.3.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLY V BARCELONĚ

Oficiální informace o základních školách v Barceloně jsou dostupné na webu spadajícím pod barcelonskou radnici: <https://www.edubcn.cat>. Web nabízí přehledný adresář veřejných, polosoukromých i soukromých škol, v němž je možné vyhledávat podle názvu vzdělávacího zařízení, typu vzdělání, které nabízí, i podle distriktu, kde se nachází. Dále je možné vyhledávat podle toho, zda školy nabízejí *aula d'acollida* (viz oddíl 3.3.2), případně další dodatkové služby jako např. vlastní jídelnu, mimoškolní aktivity nebo školní autobus. Web nemá jazykovou mutaci a veškeré informace jsou pouze v katalánštině, podrobnější informace ve španělštině nejsou k dispozici ani při osobním návštěvě Consorci d'Educació de Barcelona, kde nás úřednice na přímý dotaz, zda existují jakékoli dokumenty nebo letáky věnující se nabídce základních škol v Barceloně, odkázala pouze na zmíněný web.¹⁵

3.3.4 VYHLEDÁVÁNÍ

Vyhledávání jsme opět omezili na centrum města, konkrétně oblast Ciutat Vella (Staré město). Za střed vyhledávání jsme zvolili Carrer del Carme a vyhledávali opět 5 veřejných a 5 polosoukromých škol, které byly od tohoto středu vyhledávání nejbližší. Podobně jako v případě galicijských škol jsme se zaměřili na to, zda oficiální

¹³ „Katalánština, jakožto vlastní jazyk Katalánska, je jazykem běžně užívaným jako jazyk komunikace a výuky ve vzdělávacím systému.“ Překlad autorky.

¹⁴ „posílit a upevnit sociální soudržnost, mezikulturní vzdělávání a katalánský jazyk v plurilingvním prostředí“, překlad autorky.

¹⁵ Dotaz byl položen dne 26. 9. 2019.

weby těchto škol nabízejí podrobnější informace o jazycích ve výuce a zda je nějak posílena výuka angličtiny. Informace o soukromých školách opět vycházejí z portálu scholarum.es a zahrnují všechny soukromé školy v Barceloně. Výsledky vyhledávání zachycuje Tabulka 4.

Název školy	Jazyk webových stránek			Podrobnější popis jazyků ve výuce a role španělštiny	Zdůraznění role angličtiny
	ka	šp	jiný		
Veřejné školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ <i>público</i>)					
Alexandre Galí	✓	x	x	✓	x
Ángel Baixeras	✓	x	x	x	x
Castella	✓	x	x	x ¹⁶	x
Cervantes	✓	x	x	✓	✓
Collaso i Gil	✓	x	x	✓	x
Polosoukromé školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ <i>concertado</i>)					
Escola Pia Sant Antoni	✓	x	x	x	x
La Salle Comptal	✓	x	x	x	✓
Labouré	✓	x	x	x	✓
Sagrada Família Avinió	✓	x	x	x	x
Sant Felip Neri	✓	x	x	x	✓
Soukromé školy nabízející <i>educación primaria</i> (typ <i>privado</i>)					
Centro Pérez Iborra	✓	✓	an	Trilingvní.	
Santa Clara International School	✓	✓	an	Mezinárodní škola, primární je an.	
Princess Margaret School	✓	✓	an	50 % výuky v an, 25 % ve šp a 25 % v ka.	
English Academy Santa Claus	✓	✓	an, čínsky	Trilingvní.	
Benjamin Franklin International School	x	x	an	Americké kurikulum, šp, ka a fr jako cizí jazyky.	
Colegio Pive	✓	✓	an	Trilingvní.	
Reial Moxstir Santa Isabel	✓	✓	an	Trilingvní.	
St. Peters School	✓	✓	an	Vše v an, šp a ka jako cizí jazyky s výstupní úrovní C1.	
Aula Escola Europea	✓	✓	an, fr	Plurilingvní: an, šp, ka, an, fr.	
Zürich Schule	x	✓	x	Plurilingvní: primární němčina, dále šp a ka, méně an.	
Highlands School Barcelona	✓	✓	an, fr	Primární an.	

¹⁶ Lingvistický projekt školy je na webu sice vyvěšen, ale běžný návštěvník stránek nemá bez přístupového hesla k dokumentu přístup.

Název školy	Jazyk webových stránek			Podrobnější popis jazyků ve výuce a role španělštiny	Zdůraznění role angličtiny
	ka	šp	jiný		
American School of Barcelona	x	x	an	Vše v an, šp jako cizí jazyk.	
La Miranda	✓	✓	an	Trilingvní: an, šp, ka.	
Centre Waldorf	✓	částečně	an	Žádné podrobnější informace.	
European International School	✓	✓	an	Trilingvní, primární an.	
Colegio Hatikva	✓	✓	an, hebrejsky	Čtyřjazyčná imerze: an, šp, ka, hebrejščina.	
Ágora International School	✓	✓	an	Trilingvní.	
Hamelin-Laie International School	x	x	an	Trilingvní.	
Santa María del Pino	✓	✓	an	Trilingvní.	
British School of Barcelona	✓	✓	an	Vše v an, šp a ka jako cizí jazyky.	
Colegio Corazón Inmaculado de María	✓	✓	an	Žádné podrobnější informace.	
Gresol International-American School	✓	✓	an	Americké kurikulum, primární je an.	

TABULKA 4. Jazyková nabídka základních škol v Barceloně v blízkosti Ciutat Vella.

3.3.5 ANALÝZA

Z Tabulky 4 jasně vyplývá výrazně větší důraz na přítomnost katalánštiny na základních školách, než tomu bylo v případě galicijštiny a baskičtiny ve Vigu a Bilbao. Žádná z analyzovaných veřejných nebo polosoukromých základních škol nenabízela španělskou jazykovou mutaci webu a spíše výjimečně jsme se setkali s podrobnějšími informacemi o tom, jak je španělština zapojována do výuky. Weby častěji obsahovaly informace o tom, jak je posílena výuka angličtiny. Větší důraz na přítomnost katalánštiny je patrný i z nabídky soukromých základních škol. Zatímco v okolí Bilbao a Viga tyto typy zařízení nabízely primárně bilingvní španělsko-anglickou výuku (eventuálně s přítomností francouzštiny), případně výuku zcela podle zahraničního kurikula a nerefletovaly případnou poptávku po výuce v minoritním jazyce, barcelonské soukromé školy jsou ve většině případů trilingvní a katalánština je postavena na roveň španělštině. Ve zkoumané oblasti jsou pak soukromá zařízení jedinou cestou k výuce, kde katalánština jednoznačně nedomnuje. Obdobně jako v případě Viga ani v Barceloně nenacházíme jedinou soukromou školu, kde by jediným jazykem výuky byla španělština a angličtina nebo katalánština by byly vyučovány jen v rámci samostatných předmětů.

4. ZÁVĚRY

Pokud chápeme imerzní výukový model podle definice Juan-Garau a Lystera jakožto systém, kde je žákům nabízeno alespoň 50 % kurikula v cizím jazyce (2018, s. 214), je možné galicijský i katalánský vzdělávací systém a také výuku typu B a D v systému baskickém označit jako imerzní modely umožňující žákům prostřednictvím velkého množství předmětů vyučovaných v minoritním jazyce ovládnout standardizovanou podobu baskičtiny, galicijštiny nebo katalánštiny. Zejména polosoukromá a soukromá zařízení (v Baskicku v podstatné míře i zařízení veřejná) nabízejí také výuku v angličtině, a můžeme zde tak hovořit dokonce o duálním imerzním programu (srov. Stavans — Hoffmann, 2015, s. 240–241).

Je nicméně patrné, že definice Juan-Garau a Lystera je v případě Španělska nedostačující, protože minoritní jazyk zde nemusí být v žádném případě jazykem cizím a řada žáků ho ovládá již z domova (imerze se tedy týká pouze těch, kteří nepocházejí z bilingvního prostředí, v případě Katalánska z prostředí, kde se nehovoří katalánsky). Jednotná klasifikace se v tomto případě nejeví jako vhodná také z toho důvodu, že analýzy jasně poukázaly na zásadní rozdíly v míře přítomnosti minoritního jazyka ve výuce, která jde ruku v ruce s rozdílným důrazem na přítomnost španělštiny. Bere-me-li tedy v úvahu, že definice toho, co je chápáno jako cizí jazyk, je v tomto případě nemožná, můžeme výukové modely na základních školách v Baskicku, Galicii a Katalánsku zobecnit takto:

	Imerze do minoritního jazyka	Imerze do majoritního jazyka	Výuka pouze v rodném minoritním jazyce	Výuka pouze v rodné španělštině
Baskicko	možná	možná	možná	možná
Galicie	nutná	nutná	nemožná	nemožná
Katalánsko	nutná	nemožná	nutná	nemožná

TABULKA 5. Přítomnost španělštiny a minoritních jazyků ve výuce.

Problematika výukového jazyka na španělských školách je pochopitelně předmětem zájmu mnoha sociolingvistů, bývá však primárně traktována z těchto dvou úhlů pohledu:

- a) Obecnější srovnání situace v různých částech Španělska, případně zasazení do širšího rámce sociolingvistické situace na Pyrenejském poloostrově, srov. například Huguet (2004; 2007), Turell (2001).
- b) Zejména role katalánštiny ve vzdělávání je podrobována spíše pedagogicko-psychologicky orientovaným analýzám, které se zaměřují na zvládnání tohoto jazyka ze strany dětí zahraničních imigrantů, srov. například Arnau (2005), Oller — Vila (2011), a na roli katalánštiny v rámci Plánu LIC (viz Sekce 3.3.2), srov. např. Besalú (2006), Serra (2006), Martí Colomer (2008), Palaudàrias — Garreta (2008), Vila — Canal — Mayans et al. (2009), Lapresta Rey — Huguet Canalís — Janés Carull (2010), Siqués — Perera — Vila (2012).

Výše představené analýzy nicméně naznačují, že se jedná o široké společenské téma, které se zdaleka netýká jen otázky předávání standardizované podoby minoritních jazyků nové generaci. V souvislosti s reálnou nabídkou jazykového vzdělávání na analyzovaných základních školách se objevují otázky týkající se primárně těchto oblastí:

- zvládnutí minoritního jazyka ze strany dětí, které ho z domácího prostředí neznají,
- zvládnutí španělštiny jakožto jazyka majoritního zejména v Katalánsku,
- teoretická nabídka jazykových modelů vs. jejich reálná dostupnost z hlediska místa bydliště v Baskicku,
- jiná nabídka jazykových modelů v Baskicku ve veřejných a polosoukromých církvních školách,
- předávání informací o škole rodičům v jiném než minoritním jazyce,
- míra zapojení angličtiny a vznik duálního imerzního výukového systému,
- psychický stres spojený s nutností zvládat školní výuku ve dvou nebo třech jazycích (v případě bilingvních a trilingvních programů), případně v jazyce, který neovládají všechny děti na stejné úrovni.

Vzhledem ke stále se zvyšující míře globalizace a migrace, které přináší nové výzvy pro management jazykového vzdělávání, lze předpokládat, že důležitost jednotlivých faktorů se bude v průběhu času měnit, a je otázkou, jak pružně na ni španělské školy dokážou reagovat. Výše představené analýzy pouze poukazují na to, že ideální řešení, které by zohledňovalo potřebu perfektní znalosti národního jazyka (tj. španělštiny), ale také podporovalo užívání jazyka minoritního a zajišťovalo znalost jeho standardizované podoby, je možné nalézt jen velmi obtížně. Reálná nabídka základních škol v Baskicku pak ukazuje, že i na první pohled velmi propracovaný systém základního vzdělávání, který dává rodičům široké možnosti volby s ohledem na potřeby rodiny i individuální schopnosti dítěte, může v praxi narážet na řadu problémů spjatých s praktickou dostupností zvoleného jazykového modelu.

LITERATURA

- ARNAU, J. (2005): El modelo catalán de atención educativa a los escolares inmigrantes. *Cultura y Educación*, 17/3, s. 265–282.
- BESALÚ, X. (2006): El plan para la lengua y cohesión social (Plan LIC), del gobierno de Cataluña. *Revista Interuniversitaria de Formación de Profesorado*, 20/2, s. 45–68.
- Bilbao Udala (2019): *La Educación en Bilbao, distrito a distrito*. [online] https://www.bilbao.eus/cs/Satellite?cid=1279124959336&language=es&pagename=Bilbaonet%2FPage%2FBIO_contenidoFinal, přístup 4. června 2019.
- CENOZ, J. (2009): *Towards Multilingual Education: Basque Educational Research in International Perspective*. Clevedon: Multilingual Matters.
- CENOZ, J. — PERALES, J. (2001): The Basque-speaking communities. In: M. T. TURELL (ed.), *Multilingualism in Spain: Sociolinguistic and Psycholinguistic Aspects of Linguistic Minority Groups*. Multilingual Matters: Clevedon — Buffalo — Toronto — Sydney, s. 91–109.
- DE HOUWER, A. (1990): *The Acquisition of Two Languages from Birth: A case study*. Cambridge: Cambridge University Press.

- DEUMERT, A. (2011): Multilingualism. In: R. MESTHRIE (ed.), *The Cambridge Handbook of Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 261–288.
- EUSTAT (2015): *Población de 5 y más años de la C.A. de Euskadi por Territorio Histórico y grupo de edad según competencia lingüística. 1981–2011*. [online] http://www.eustat.eus/elementos/ele0009500/Poblacion_de_5_y_mas_anos_de_la_CA_de_Euskadi_por_Territorio_Historico_y_grupo_de_edad_segun_competencia_linguistica/tbl0009563_c.html, přístup 16. září 2019.
- EUSTAT (2017): *Uso del euskera tanto o más que del castellano entre la población de la C.A. de Euskadi (>= 16 años) por el ámbito de uso (%): 1991–2016*. [online] http://www.eustat.eus/elementos/ele0009500/Uso_del_euskera_tanto_o_mas_que_del_castellano_entre_la_poblacion_de_la_CA_de_Euskadi__16_anos_por_el_ambito_de_uso_/tbl0009570_c.html, přístup 16. září 2019.
- Generalitat de Barcelona (2004): *Pla per a la Llengua i la Cohesió Social*. [online] <http://www.xtec.cat/serveis/eap/e3900133/pdf/cohesio.pdf>, přístup 16. září 2019.
- Generalitat de Catalunya (2009): *LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació*. [online] https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=480169&language=ca_ES, přístup 17. září 2019.
- Generalitat de Catalunya (2015): *La llengua a l'escola catalana. Un model d'èxit*. [online] http://ensenyament.gencat.cat/web/content/home/departament/publicacions/monografies/llengua-catalana-model-exit/llengua_catalana_escola_model_exit.pdf, přístup 5. září 2019.
- Generalitat de Catalunya (2018): *El model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya*. [online] <http://ensenyament.gencat.cat/web/content/home/departament/publicacions/monografies/model-linguistic/model-linguistic-Catalunya-CAT.pdf>, přístup 17. září 2019.
- HUGUET, Á. (2004): La educación bilingüe en el Estado español: situación actual y perspectivas. *Cultura y Educación*, 16/4, s. 399–418.
- HUGUET, Á. (2007): Minority languages and curriculum: The case of Spain. *Language, Culture and Curriculum*, 20/1, s. 70–86.
- IDESCAT (2019a): *Població segons coneixement del català*. [online] <https://www.idescat.cat/pub/?id=eulp&n=4987&lang=es>, přístup 16. září 2019.
- IDESCAT (2019b): *Població segons usos lingüístics i àmbits d'ús*. [online] <https://www.idescat.cat/pub/?id=eulp&n=3576&lang=es>, přístup 16. září 2019.
- IGE (2014a): *Enquisa de condicións de vida das familias. Coñecemento e uso do galego*. [online] http://www.ige.eu/estatico/estat.jsp?ruta=html/gl/ecv/ECV_ResumoResultados_galego.html, přístup 16. září 2019.
- IGE (2014b): *Persoas que saben falar en galego. Datos por sexo e idade*. [online] [http://www.ige.eu/igebdt/esqv.jsp?ruta=verTabla.jsp?OP=1&B=1&M=&COD=2939&R=4\[2013\];1\[0:1\];0\[5\]&C=3\[1\];2\[2\]&F=&S=998:12&SCF="](http://www.ige.eu/igebdt/esqv.jsp?ruta=verTabla.jsp?OP=1&B=1&M=&COD=2939&R=4[2013];1[0:1];0[5]&C=3[1];2[2]&F=&S=998:12&SCF=), přístup 16. září 2019.
- INE (2019a): Population of Spain in 2018, by Gender and Autonomous Community. *Statista — The Statistics Portal*. [online] www.statista.com/statistics/448612/population-of-spain-by-gender-and-autonomous-community/, přístup 4. dubna 2019.
- INE (2019b): *Cifras de población (CP) a 1 de julio de 2018. Estadística de migraciones (EM): Primer semestre de 2018. Datos provisionales*. [online] http://www.ine.es/prensa/cp_j2018_p.pdf, přístup 4. června 2019.
- INE (2019c): *Población por sexo, municipios y edad (año a año)*. [online] <http://ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p05/a2018/10/&file=00000006.px>, přístup 4. dubna 2019.
- JUAN-GARAU, M. — LYSSTER, R. (2018): Becoming bilingual through additive immersive programmes. In: A. DE HOUWER — L. ORTEGA (eds.), *The Cambridge Handbook of Bilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 213–232.
- LAPRESTA REY, C. — HUGUET CANALÍS, Á. — JANÉS CARULL, J. (2010): Análisis discursivo de las actitudes lingüísticas de los escolares de origen inmigrante en Cataluña. *Revista de Educación*, 353, s. 521–547.

- MARTÍ COLOMER, J. (2008): El Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (Pla LIC) i la seva concreció als centres educatius. *Guix: Elements d'Acció Educativa*, 341, s. 9–13.
- MRVA, J. (2017): *Pasivní bilingvismus v rámcí Iberského poloostrova*. Diplomová práce. Praha. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- OLLER, J. — VILA, I. (2011): Interdependencia entre conocimiento de catalán y castellano y efectos de la lengua familiar en la adquisición de las lenguas escolares. *Cultura y Educación*, 23/1, s. 3–22.
- PALAUDÀRIAS, J. M. — GARRETA, J. (2008): La acogida del alumnado de origen inmigrante: un análisis comparado desde la situación en Cataluña. *Revista Española de Educación Comparada*, 14, s. 49–78.
- PICKOVÁ, L. (2014): *Vitalita současné galicijštiny*. Disertační práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- ROMAINE, S. (1995): *Bilingualism*. 2nd edition. Oxford: Blackwell.
- SERRA, JOSEP M. (2006): El plan de lengua y cohesión social en Cataluña: primeros datos de una investigación. *Cultura y Educación* 18/2, s. 159–172.
- SERRATRICE, L. (2018). Becoming bilingual in early childhood. In: A. DE HOUWER — L. ORTEGA (eds.), *The Cambridge Handbook of Bilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 15–35.
- S. G. de Estadística y Estudios del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. (2019): *Las cifras de la educación en España*. Edición 2019. [online] <https://www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2016-17.html>, přístup 4. června 2019.
- SÍQUÉS, C. — PERERA, S. — VILA, I. (2012): Variables implicadas en la adquisición del catalán en las aulas de acogida de educación primaria de Cataluña. Un estudio empírico. *Anales de Psicología*, 28/2, s. 444–456.
- STAVANS, A. — HOFFMANN, C. (2015): *Multilingualism*. Cambridge, Cambridge University Press.
- TURELL, M. T. (2001): *Multilingualism in Spain: Sociolinguistic and Psycholinguistic Aspects of Linguistic Minority Groups*. Multilingual Matters: Clevedon — Buffalo — Toronto — Sydney.
- VILA, I. — CANAL, I. — MAYANS, P. et al. (2009): Las aulas de acogida en la educación primaria de Cataluña el curso 2005–2006: sus efectos sobre el conocimiento de catalán y la adaptación escolar. *Infancia y Aprendizaje*, 32/3, s. 307–327.
- Xunta de Galicia (2010): *DECRETO 79/2010, de 20 de mayo, para el plurilingüismo en la enseñanza no universitaria de Galicia*. [online] https://www.xunta.gal/dog/Publicados/2010/20100525/Anuncio17BE6_es.html, přístup 13. září 2019.

Dana Kratochvílová | Ústav románských studií, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy |
 nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
 ORCID ID: 0000-0002-7050-7363
 dana.kratochvilova@ff.cuni.cz